СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX, ЧИСЛО 5. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., СУБОТА, 8-го СІЧНЯ, 1921. | VOL. XXIX. No. 5. JERSEY CITY, N. J., SATURDAY, JANUARY 8, 1921. | THREE CENTS

Українці на Американській Землі памятайте в день Різдва Христового на братів і сестер, голодних і хорих, вдів і сиріт, в рідному краю в Европі.

РУХ В АМЕРИКАНСЬКИХ ФАБРИКАХ ВІДЖИВАЄ.

БОГАТО ФАБРИК ЗАЧИНАЄ НАНОВО РОБИТИ. — РОБІТНИКИ ГОДЯТЬСЯ НА ЗМЕНЬШЕНІ ПЛАТНІ.

МІЛВОКІ, ВИС., 5. січня. — „Неш Мотор Ко." в Кеноша розпічне наново робити та прийме до роботи около 1000 робітників.

„Інтернешенел Гарвест Ко." пічне наново робити за 10 днів і прийме до 500 робітників.

ФОЛ РИВЕР, МЕСС., 5. січня. — „Амерікен Прінтінг Ко." розпочала наново робити, приймаючи до 5000 робітників, стягаючи 22½% на платні.

РОЧЕСТЕР, Н. Й., 5. січня. — „Рочестер Клотіерс Ексчендж" предсказує, що в короткім часі фабрики убрань та обуви розпічнуть робити повною силою, даючи занятте до 14.000 робітникам. Представителі юнії кажуть, що не згодяться на зниження платні.

ДІТРОЙТ, МИШ., 5. січня. — Десять тисяч робітників відзискало назад свої роботи в автомобілевих фабриках, які рушили робити наново, хотяй ще не на повний час а на частинний.

НЮ ЛОНДОН, КОНН., 5. січня. — Тут шовкові фабрики по тижневім застою рушили наново і роблять повний час. Робітникам стягнено 15% з платні. Протестів зі сторони робітників нема.

КЛІВЛЕНД, О., 5. січня. — „Н. і Г. Тейлор Ко.", фабрика виробів з цини, в якій робить около 700 людий, проголосила стягнення платні від 10 до 20 процент своїм робітникам.

ЙОНКЕРС, Н. Й., 5. січня. — Робота в сім місті, як пишуть часописі, зачинається наново. Одна карпетова фабрика приняла назад 7.000 робітників, зазначуючи, що платня буде тасама, що в році 1920. Позатим другі фабрики рушили, як цукровня, Електрик Кейбел Ко., капелюхівня і прочі. В Гестінгс рушила „Нешенел Кондіт енд Кейбел Ко.".

НОВИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ГОРОЖАНСТВО.

ВАШИНГТОН, 5. січня. — Комісія еміграційна одобрила вчера законопроект, на підставі котрого малиби увійти драстичні зміни при натуралізованню чужинців. Після сего жінки натуралізованих мужів неставалибися тим горожанами, а малиб старатись осібно о горожанство. Жінки-горожани нетратилиби горожанства, коли віддалися за чужинців, хиба що жилиб в краях мужів не-горожан поза Америкою через два роки або пять літ. Такі жінки, повернувши до Америки, мусілиби старатись о горожанство на ново.

Діти натуралізованих горожан не ставалибися горожанами наслідком сего приняття горожанства батьком, а малиби право постаратися о горожанські папери між 18 а 21 роком життя. Після сего законопроекту старaючіся о горожанство бусілиби мати відповідні кваліфікації: як, вміти читати і говорити англійською мовою і виречись анархістичних переконань.

МІСТО СКРЕНТОН НАД ОГНЕМ.

СКРЕНТОН, ПА., 5. січня. — Мешканці долішної західної части міста Скрентону живуть над огнищем, лютуючим в нутрі землі, в копальнях угля. Місцева поліція і огнева сторожа з урядника Делавер, Лакавана енд Вестер Рейлровд Ко. роблять зусилля пізнати, де саме огонь горить. Покищо зусилля були безуспішні. Припускають лише, що огонь огонь десь в старих шафтах на глибині 500 стіп під поверхнею землі.

Огонь відкрито в понеділок, коли великі клуби диму почали хмарами добуватися з воздушного шафту копальні Континентал, що належить до згаданої зелізничої компанії. Урядники думали з початку, що огонь мій був поширитися з огня, що від кількох років тлів в копальни Континентал. Але вчера вечером огонь вибух наново в старім центральнім воздушнім шафті тої компанії, а також в західнім Скрентоні, та підпалив деревляне цембриннє отвору копальні.

Тепер припускають, що під землею горить не один, а два величезні огні та що полуміннє поширилося під землею на просторі більше як пятьдесять акрів. Навий огонь ширився нині скоро на схід і захід, обнимаючи значний простір по обох боках Гарфілд Евеню, здовж Вошберн Стріт. Через те що в диму, що йде з копальні, є повно отрійного газу, огневі сторожі не могли дійти шафтом в долину, щоби розслідити копальню.

Хоч наразі здається, що тисячам родин, що живуть над копальнями, обнятими огненним морем, не грозить безпосередна небезпека, та урядники бояться, що на случай, якби де грунт осівся в місци, де лютує огонь, тоді випари сірки та отруйних газів виплилиби через щілини і зайшлиб до домів мешканців. І се моглоб мати фатальні наслідки.

МЕЙОР МІСТА КОРК В АМЕРИЦІ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 5. січня. — Іміграційні власти зарядили слідство в справі приїзду до Злучених Держав Д. О'Каллагена, майора міста Корк з Ірляндії, який дістався сюди потайки і без пашпорту. Іміграційні урядники предсказують, що хиба якісь надзвичайні обставини дадуть спромогу лишити його тут на якийсь час; в противнім разі не будеться робити жадної ріжниці між ним а другим звичайним чоловіком, що приїхав би сюди в тойсам спосіб. Майор каже, що приїхав сюди на запрошенне „Комітету Сотки" у Вашингтоні, яко свідок в ціли представлення теперішного положення Ірляндії в боротьбі о независимість. Чермен „Комітету Сотки" Фредерик С. Гов, заперечує, немов би згаданий Комітет запросив мейора міста Корк сюди.

СПРАВА СОЦІЯЛІСТИЧНИХ СТЕЙТОВИХ ПОСЛІВ.

ОЛБАНІ, Н. Й., 5. січня. — За пару днів розпічнеться тут сесія леґіслятури нюйорського стейту. На деннім порядку має бути питаннє, що зробити з нановo вибраними послами із соціялістичної партії. Позакулісова аґітація, щоби викинути їх наново з теперішної сесії, розпочалася, а лідером її став посол низшої палати Еверет з Сейнт Лоренс. Посли найгірше настроені супроти нановобриного соціялістичного посла Чарлса Соломона з Кінґс Кавнті, Бруклин, Н. Й. На запит про опінію в тій справі нововибраний ґовернор Мілер відповів: Конституція стейтова позволяє палаті послів судити самим своїх членів.

ЗАБИЛА ЧОЛОВІКА І ЗАБУЛА.

КЕНЗАС СИТІ, КЕНЗАС, 5. січня. — Ділієн Тікгіл, 21 літ, прийшла тут вчера на поліцію та заявила, що в неділю забила чоловіка, сховала його під ліжко і забула про те аж до днесь, а здогадалась аж зачала замітати хату тай припадково зайшла з мітлою і під ліжко. По сій заяві поліція пійшла до хати і справді знайшла під ліжком тіло нагого мущини, около 25 літ. При дальшім зізнанню заявила вона, що знала його лише яко Френка, та що посварилися і він її вдарив, почім вона застрілила його.

———o———

Справа зменьшення военних фльот.

ВАШІНГТОН, 5. січня. — Комісія сенату заграничних справ, в ціли розоруження світової военної фльоти відложила вчера своє засіданне, не прийшовши до жадного заключення. Сенатор Велш з Монтани на сім засіданню, попирав свою резолюцію, в якій домагався, щоби президент Вілсон іменував американського представника, який засідав би в комісії розоруження военної фльоти в Лізі Народів, а сенатор Бора з Айдаго домагався приняття його резолюції, в якій говориться про угоду межи Злученими Державами, Великої Британією і Японією, зменьшити военні будови на половину, протягом слідуючих пять літ.

Привіз собі семеро дітий з Росії.

ВАШИНГТОН, Д. К. — 5 січня. — Іміграційне бюро дало дозвіл на тимчасове допущенє до Америки російських семеро дітий, які з собою привіз адмірал Гю А. МекКулі, для виховання їх тутки.

Кардинал Гіббонс приходить до здоровля.

БАЛТИМОР, М. Д. — Кардинал Гіббонс, який від якогось часу захорів досить поважно, приходить назад до сил і здоровля, як сповіщає його секретар о. Олберт Сміт.

Спір за плебісцит у Вильні.

ВАРШАВА, — Польско-литовські наради над пропонованим плебісцитом в дистрикті Вильни не довели до жадного результату. Литовська делеґація лишила Варшаву і відїхала до Ковна по дальші інформації. Польща відказалась від домагання Литовців, вилучити Вильну з области плебісциту, зазначуючи що область, яка має бути занята плебісцитом повинен сівнатись области занятій ґенералом Зеліґоським, польським повстанчим командантом, який заняв область дистрикту Вильни Ліґа Народів, якій Польща віддала сю справу до кінцевого полагодження як сподіваються, в короткім часі дасть своє рішеннє, яке вияснить ситуацію.

Д'Анунціо останній покине Фюме.

ТРІЄСТ, Італія, 4. січня. — Ґабріеле д'Анунціо буде останній із своеі армії, що покине пристаневе місто Фюме (Реку). Опорожненнє міста леґіонерами зачнеться сеї середи, а потриває кілька днів.

Теперішні відносини в місті дуже погані. Панує дороження і голод.

Др. Ґроссіч, новий голова фюмського правительства, назначив день 28. лютого с. р. на вибори установчих зборів.

Самовбийство мадярських Патріотів.

ВІДЕНЬ, 4. січня. — На Новий Рік було в Будапешті, столиці Угорщини, двянайцять самовбийств.

Всі самовбийці оставили одпозвучні листи, в яких написали, що відбирають собі життє з причини розпучливого положення їх рідного краю та ізза безнадійности про будучину Угорщини.

ВІСТИ З ГАЛИЧИНИ.

Калуш.

Життє в повіті майже зовсім завмерло. Хлипають ще тільки читальня „Просвіти" в Калуші і в Хотіни. Інтелігенція по селах сидить тихше трави. Коли ще є які познаки руху на селах, так ініціятива виходить від самих селян.

Найкрасшим доказом живучости й свідомости селянства калуського повіту є „Народний Дім", який спалили Москалі в 1917 р.

Завдяки жертволюбивости селянства і робітництва тепер його відбудовано. Кошти відбудови: 500.000 М.

Отже маємо вже власну хату і користаємо з неї. Дня 3. м. м. у великій салі „Нар. Дому" заходом „Сирітського Захисту ім. митр. Шептицького" устроєно Шевченківське свято. Діти вивязалися зі своїх роль прекрасно. Дня 17. м. м. виставив місцевий аматорський кружок ім. Котляревського песу „Повернувся із Сибірі". Тепер гостить тут дружина українського театру.

В повіті дается в знаки недостача соли (хоч копальня в Калуши!) і нафти. Апровізація міста і повіту страшна. Про відносини в калуській святій апровізації можна тут довідатися цікавих річей.

Є в Калуши дві інституції, які мають всі дані розвиватися: „Хлопський Союз" і „Повітова торговельна спілка". Тільки треба, щоби наша сонна по селах інтелігенція заохотила людий вкладати в сі інституції свої ощадности.

Цішанів.

Дня 1. вересня прийшли до Нового Села жандарми в ночі; побудили людий та забравши сир, масло, муку, безроги і кілька фір, поїхали до Цішанова.

В Горайці постерунок жандармерії з Плазова зареквірував на власну руку дві корови в господаря Михайла Грицика та Оленки „на Піску", не давши ні гроший ні поквітовання. За безрогу забрану в господаря Михайла Борівця, вартости 8.000 марок „заплатили" аж 120 марок! В Жукові в господаря Білого забрало військо віз вартости 5.000 мк., і коня вартости 20.000, таксамо без плати і поквітовання. Коли Білий домагався одного або другого, то дістав прикладом рушниці. Тепер реквірує жандармерія вовну з овець, полотно і збіже.

Староста Росоцкі усунув усіх війтів, вибраних громадою. Що тижня беруть коні до комісії.

Стрий.

Хоча большевики по короткому свому побуті у нас давно уже пійшли на схід, то наслідки їх гостини поносить населенне в усій ширині і строгости. Вязниці окружного і повітового суду переповнені. Сидить там около 300 людий. За т. зв. „повстанне Бекища" арештовано в Славску сотню людий. Коло Юсептич в Стрийщині застрілили козаки властителів Кофлерів, а селянам казали забрати їх добро. За те арештовано 80 селян. В цілім повіті зареквіровано збіже. Мимо того, що дякуючи українській інтелігенції ніхто не помагав большевикам, арештовано цілий ряд зелізничників. А навіть ті, на яких нема найменьшого підозріння, сидять без служби. Мимо далекости фронту панує стан облоги з усіми його консеквенціями. На 23. жовтня покликало староство усіх війтів з печатками.

СПРАВА ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ ПЕРЕД ЛІҐОЮ НАРОДІВ.

ЗА ПРАВО САМООЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Варшавська ґазета „Пшеґльонд Вечорни" з дня 7. грудня, 1920, доносить:

Делеґація Української Національної Ради Галичини вручила Лізі Народів меморіял в справі Східної Галичини, в якому поставлено домагання:

1) Щоби Ліґа Народів признала Східній Галичині право на самоозначення згідно з волею українського народу, який становить там значну більшість населення. Ця воля проявлялася протягом віків в історії Галичини. Після упадку Австрії найшла вона вислів у створенню в національних границях державного орґанізму, посідаючого всякі условини независимости. Держави мали доказ стремлінь українського народу і його сили підчас оборонної війни, яку цей народ вів проти Польщі;

2) Щоби Ліґа Народів, яка приняла засаду свобідного самоозначення народів, проклямовану побідоносними союзними державами, примінила сю засаду в ціли урятування независимости українського народу на його землі в Галичині;

3) Щоби Ліґа Народів аж до часу, поки політичний стан Східної Галичини буде остаточно вирішений, заопікувалась українським населенням проти систематичної екстермінації зі сторони Польщі; щоби Ліґа Народів приняла в сьому огляді зарядження і поклала негайно межу польській окупації, та щоби тимчасова адміністрація сього краю не була повірена Польщі, бо Польща є відвічним ворогом українського народу і не є здібна справедливо адмініструвати краєм.

4) Щоби Ліґа Народів поробила зарядження, щоби адміністрація Східної Галичини аж до остаточного вирішення долі сього краю була повірена властям, рекрутованим з місцевих елементів на підставі пропорціональности відповідно до численности поодиноких народів. Введеннє сеї адміністрації мається доконати під контролею міжнародньої комісії, як це зроблено в інших краях.

5) Щоби Ліґа Народів признала представництво Української Національної Ради, покликаної до оборони супроти Союзу інтересів населення Східної Галичини. Ся Рада має бути виразником волі населення в справах політичної будучини краю.

Українська Національна Рада звертається з тим до Ліґи Народів в надії, що буде вислухана, заки прийметься децизію в справі Східної Галичини і що воля українського населення, яке там становить більшість, буде узгляднена.

До сього подання долучено довгий меморіял, в якому вичислюється претенсії Східної Галичини, історії народнього руху і конфлікту з Польщею, зарядження окупаційних властий, терпіння Українців під польськими властями і загальними тенденціями Польщі до екстермінації українського населення.

В ціли узасаднення своїх внесків українська делеґація долучила ще том о 127 сторінках чвірки під наголовком **„Кріваві картини"**. Цей том заосмотрено в статистичні дати, таблиці і описи фактів.

Львівська польська часопись „Ґазета Вечорна" приносить відомість з Женеви, що сей меморіял прочитано на засіданню Ліґи Народів.

АДРЕСА ПРЕДСІДАТЕЛЯ У. Н. СОЮЗА.

Подается до відома інтересованим, що адреса головного предсідателя У. Н. Союза є слідуюча:

SIMON YADLOVSKY,
Box 53, Jersey City, N. J.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of portage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.	ПЕРЕДПЛАТА.
Three cents the copy.	Поодиноке число три центи.
One year ....$ 7.00	На рік ....$ 7.00
Six months ....$ 3.75	На пів року ....$ 3.75
Three months ....$ 2.00	На три місяці ....$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.	В Джерзи Сити і заграницею.
One year $10.00	На рік $10.00
Six months ....$ 5.00	На пів року ....$ 5.00
Three months ....$ 2.75	На три місяці ....$ 2.75
By mail, Prepaid.	Почтою, оплачено.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.
Телефон гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.

Передплату найліпше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посвідку. Такого листа не треба реґіструвати а вистарчить 2-центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареґіструвати. Пересилаючи почтові марки замісць грошій, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не злїпились в дорозї.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не банкнотами. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.
Всі листи адресувати:
"SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

З НАГОДИ СВЯТА РІЗДВА ХРИСТОВОГО ЖЕЛАЄ ЧИТАЧАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ „СВОБОДИ" ВСЬОГО ДОБРА
Редакція і Адміністрація Видавництва „Свобода".

У РІЗДВЯНУ НІЧ.

Різдвяна ніч! Хто з нас не памятає величі ночі Різдвяних Свят? Земля покрилась білим снігом немов білою святочною скатертю, а на небі звізди ярко сіяють мов міліярди свіч. Тихенько всюди. Ані гомону, ані скрипіння саний не чути, тільки десь далеко зпід хати несесь поважна коляда: се старші газди ідуть з колядою від хати до хати після звичаю прадідів, щоби звеличати свято Різдва Христового. Незадовго виберуться парібки також з колядою, але геть пізнійше за старшими газдами, після порядку.

* * *

На краю села, в низенькій хатині із загатою, весело. Так весело, як ніколи передтим. Вдова Марта виряжає своїх пять парубків синів з колядою. Парібки мов дуби, здорові, а з лиця кождому бе сила, молодість, відвага. Вдова споглядаючи на синів, радіє та тішиться в душі, бож то і парібки на ціле село. Роботящі, слухняні, згідливі; старших поважають, а молодшим приклад дають. І за те ціле село їх любить, а дівчата то вже пропадають за Мартиновим Олексою або Іваном.

От вже зібрались, і весело жартуючи, вийшли з хати, а мати вдова ще довго стояла, дивлячись за ними, і радіючи щастем, задумалась. Думки минувшої пригадували лихі давні літа; літа муки, тяжкої праці, не діспаних ночий тай днів без куска хліба й ложки теплої страви. Та все те якось минулось, і немов забулось, гадає собі вдова — як дивлюсь на своїх синів, а ви, сини мої, днесь заплатою мені за ті нуждені перебуті дні!

І ще довго була-б стояла Марта вдова, думаючи, як би не малі хлопці, що почали колядувати під вікнами її хатини. Як увійшла до хати, думки про будучі щасливі дні не покидали її, і мимоволі пересувались мрії про оженення сина, аби при добрій невістці спочити на старі літа. На думку про невістку, вдова почала числити хата за хатою, де була дівчина-відданиця і спомік ниж вибирала для себе невістку. Так, се буде якраз добра для мого сина — Воронюкова Настя. І всміхнулась вдова з вдоволення та будучого щастя. Вже пізно в ночі лягла на спочинок, не предчуваючи лиха над своєю головою.

* * *

Війна! війна! пронеслося здовж і поперек краю. І заплакали жінки за чоловіками; діти за батьками; заплакали дівчата за своїми судженими. Тай заплакала вдова Марта з сином Олексою, випроваджаючи його в незнану путь. Не помогли ані сльози, ані нарікання. Пішов Олекса далеко в чужий край як тисячі інших, боронити чужу не свою державу.

* * *

Минали довгі місяці, а вісти про Олексу немає. От вже й Івана взяли, а вдова вже й не плаче, тільки молить Бога о вісти про них. Аж одної неділі коло церкви по Службі Божій війт доручив межи іншими і вдові Марті писмо, де було написано, що Олекса поліг далеко на чужині у горах Альпах. І знов заридала Марта вдова по небіщику сині, і настали її сумні дні. По сім доходили вісти, що австрійські війска програли і стали уступати.

А війска направду уступали, бо одного дня раненько зявився син Іван дома і по привитанню зі старою мамою, сказав до своїх трох молодших братів: Шкода сидіти дома і дивитись на плач мами! Ходіть до Українського Війска! Олекса поляг за чуже, а ми спішим боронити Своєї Вітчини! А стара мати не боронила, і не плакала, тільки поблагословила синів своїх і ще тогосамого дня вечером чотирох братів прямували з іншими односельчанами стежкою до найблизшого міста, щоб зголоситись до команданта українського корпуса.

* * *

І щастилося братам. Майже пішки перейшли весь край і за свою відвагу стали старшинами. І знов радість завитала в хаті удови, як чотири сини одного разу прийшли на кілька днів домів та стали розповідати всякі дива, а найважнійше, що Україна вже самостійна держава, і прийде хвиля, що настануть красші часи для нашого народа. Раділа мати вдова; раділи сини; радів і весь український народ.

Та радість не тривала довго. Сумні, невеселі надходили вісти. Українське Війско відступало перед переважаючою силою польського генерала Галлера. І знов не бачить удова Марта синів. Ані вістки від жадного немає. А вона й не спить, а все надслухує, чи не їде син.

* * *

Ніч. Тихо спокійно, місяць несміливо світить, а звізди поховались, не мовби не хотіли присвічувати на злочинне діло. З краю села чути підозрілий шепіт. Дехто закашляє; або забрязчить неосторожно, залізним предметом. Двох людий підкрадається до крайної хатини. Нараз забрехав пес, вдова тривожно заглянула у вікно, а увидівши двох жовнярів, кликнула, думаючи, що то її сини. Та нараз перед вікном увиділа чужі лиця, котрі дико гляділи, немов потвори ночі. „Отвурж бабо" — кричать. І не чекаючи, аж отворить, виважили двері в сінях та прийшли до хати. Вдова Марта з переляку не могла промовити слова, дарма що жовнярі били її кольбами так тягали за сиве волосє. „До команданта" — сказав один. І потягли стару вдову за село, перед лице грізного команданта, котрий, не добувши з неї слова, дав приказ: „Забіць то бидло!" Заблиснув польський багнет і прошив старечі груди. „Подпаліць гайдамацке гнязло" — приказав командант, сідаючи на коня. І незадовго загоріло село з чотирох сторін, а люди перелякані схапувались ратувати, але зараз являлись жовнярі з наїженими багнетами; кидали немовлят і дітий до горіючих загород; бивали старих жінок і мущин; насилували дівчат; молодих мущин вязали по двайцятьпять на шнур; а упертих вішали, як казали „гоноровo"; не пощадили попадянки, убиваючи стару їмосць, а сивоволосого „попа" взяли для „єнзика", відки й не вернувся.

До ранку не стало з села сліду, тільки кров та трупи і купи згарищ вказували, що тут у ночі запроваджували свою „культуру" польські бандити під командою ген. Галлера. І куди лиш переходили Ляхо-Татари, всюди несли смерть на безборонних, невинних людий, а відтак хвалилися перед світом шляхетським геройством грабіжників української землі.

* * *

А тисячі українських молодців, а між ними й сини вдови Марти загнались далеко-далеко на Україну за московськими військами, і навіть в думці не мали, що їх села знищені, а люди помордовані, і нема кому на Різдвяну Ніч колядувати як було давнійше. Вони молодці-Січовики хоробро боролись, не зважаючи на голод-холод і нещести. Все ішли бодро вперед. Добути або дома не бути! — приказували собі, і неодин, не два, а тисячі клали свої молоденькі буйні голови за свободу України. Полягло і двох братів Дмитро і Стефан далеко під Одесою. Остався Іван і Павло, каліка без руки.

* * *

Скрізь пусто. Снігами не проїздженою дорогою іде двох мущин. По ході видно, що ослабли довгою дорогою, а голод і холод відбили своє пятно на молодих лицях. Лише очі світились надією, котра додавала їм сили іти вперед. Ішли мовчки, закутані у витерті лахмани, тільки шапки на їх головах вказували, що то Січові Стрільці Українського Війска.

* * *

Вже третій день, як ми перейшли на нашу землю, а не надибали не то села віякого, а то й живої душі — обізвався один по довгім мовчанці. А другий немов не чув сих слів, бо він був занятий думками, що ось-ось, ще день, два, і прийдуть до свого села, та по трох роках тяжкого воєнного життя потішаться зі своєю старенькою матірю у величні Різдвяні Свята; в теплій хатині будуть щасливі як давнійше... І перед очима майнули його давні веселі хлопячі літа, тай Різдвяні коляди під маленькими вікнами хаток. Оглянувся кругом себе і мимоволі добулося з його грудий важке зітхання. Так, Павле, почав Іван; за ті роки ми богато перебули, а ще більше перевиділи; а знаєш, там під Одесою, я ніколи не забуду тої ночі, як мені приснилась наша мати, що благословила нас, говорячи: „Будьте вірні свому народови, і за свободу його положіть свої голови, а мені лекше буде на тому світі!" Та сон мені тоді перервали алярмові вистріли, а відтак в годину пізнійше ми вже були далеко в полі, обороняючи магазини перед большевиками. Полягло тоді сотки нашого війська, а з ними і наші браття Дмитро і Стефан. Ох, як страшна ся була ніч! Полягло наших, але і московських большевиків полягло чи не втроє більше! Наш Стефан як запхався в середину між них, то чуда творив. На вид високих куп трупів вороги втікали від нього, а він все дальше і дальше пер вперед, і де не ступив, там було вільне місце, а він все вперед і вперед, лишаючи гори ворожих трупів за собою. Аж хтось здалека закинув шнур на його голову, і у хвилі, як він хотів увільнитись від клятого шнура, большевицький багнет застряг в його груди. А Дмитро з частиною свого відділу боронив завзято входу до брами магазинів, а видячи, що напирає велика сила ворожого війска, висадив у воздух браму, де і погиб зі своїми товаришами.

„Стуй!" — роздався приказуючий голос кілька кроків за ними. І в кілька хвилин трох жовнярів з ріжкатими шапками окружили їх тай повязали, а в кілька днів пізнійше оба брати знайшлися між тисячами таких самих як вони у Вадовицях, у польському „чистилищі".

* * *

На Різдво 1920 року, стоять мов кістяки довгими рядами тисячі молодих людий напів голі, дрожачи від зимна. Чекають за чергою на оглядини.

В середині бараку, прикрашеного червоною флягою з білим орлом жадним крови, розперся на вигідному кріслі грубезний з випасеною мордою „следчи камісарж", а біля нього чотирох гайдуків з дротяними нагаями, закінченими оловяними кульками. Від часу до часу долітає з місця слідчого комісаря крик болю від ударів нагайками полонених Січовиків, а відтак скрипіт дверий з противної сторони, і мученик ляцького „чистилища", отримавши ще в дверях кольбою „додаток", від „оброньци всходніх кресуф", зістає викинений на мороз.

Таке буває щотижня, але на Українське Різдво постановили культурні браця справити полоненим українську коляду, „на вольней польскей земі".

Від того часу вигинуло сотки полонених Січовиків, а оставші переносять страшні муки і найгірші наруги над українським іменем. Та ані з одних уст не вийшло слово нарікання. Всі терплять і ждуть. Терпеливо ждуть хвилі часу з надією нової зорі, котра засияє нашому народови, і народиться Свобода могуча, сильна, а весь народ заколядує нової коляди, — коляди вольности, на свобідній землі.

Не довелося братам Іванови і Павлови колядувати у свойому рідному селі. Вони й не знають, як і тисячі нещасливих у ляцькій неволі, що сталося з їх селами. Та вони терплять і ждуть. А ми?

П. Каваців.

Шікаго, Ілл., грудня 27, 1920.

ЖЕЛАННЯ ВЕСЕЛИХ І ЩАСЛИВИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ПЕРЕСИЛАЄ ВСІМ ЧЛЕНАМ І ЧЛЕНКИНЯМ У. Н. СОЮЗА.
Головний Уряд У. Н. Союза.

АДРЕСА ПРОФ. М. ГРУШЕВСЬКОГО.

Адреса проф. Грушевського є така:
Prof. MICHAEL HRUSHEVSKY,
Dubrovskeho 28 II. Prague,
Czechoslovak Republic.

ХРИСТОС РОДИВСЯ.

(Коляда на нуту „Богогласника").

Христос родився,
Бог воплотився
В нашій невільній країні,
В лишеній стайні,
В бідности крайній —
Радість велика всім нині,
Ангели співають,
Творця величають,
Гомоном будять всі села.
Радій, Україно, Спасови свому,
Не дасть Він пропасти в ярмі [нікому —
Вість се для тебе весела!

Ироде темний,
Гнів твій даремний,
Звізд усіх з неба не струнеш;
Навіть одної
Супровідної
В польську кишеню не всунеш!
Вже вийшла з востока,
Вже світить з висока
З Божого в небі порога!
За тою звіздою йдуть із чужини
Три царства-моцарства до У-[країни,
Вже у Варшаві тривога.

Василь Щурат.

ГАЛИЦЬКА СПРАВА ПЕРЕД ФОРУМ ЛІГИ НАРОДІВ.

(З львівського дневника „Вперед").

Делеґація Української Національної Ради Галичини виступила перед форум Ліґи Народів з домаганнєм, щоби Ліґа Народів признала право на самоозначення для населення Східної Галичини.

Очі цілого населення Східної Галичини є тепер звернені на Женеву і відтам ждуть вирішення будучої долі краю. Польська держава і польський уряд є також у великій мірі заінтересовані рішеннєм, яке має видати Ліґа Народів. Також для самої Ліґи Народів справа Східної Галичини є ні новою, ні маловажною, як з огляду на льокальний характер сеї справи, так і під загальним оглядом.

Як вирішить сю справу Ліґа Народів? Чи підійметься вона на уровень безсторонної висоти в оцінці сеї справи? Чи примінить вона основну ідею, на якій вона збудована, се є право самоозначення народів також супроти населення Східної Галичини? Чи буде вона мати силу і повагу перевести в діло своє рішенне? Чи подібно, як колись поступила Найвисша Рада коаліції, полишить цілу справу провізорії і тимчасовости?

Се питання, які інтересують під сучасну добу не тільки населенне Східної Галичини, але також широкий політичний світ.

Галицьке населення від перших днів проголошення вселюдських ідей про право на самоозначення народів, ціле без виїмки, приняло сю ідею, яко свій найважнійший заповіт, яко своє найбільше добро. Ціла українська політика Східної Галичини від першого дня упадку Австрії, і оперта за час українсько-польського і українсько-большевицького конфлікту безоглядно і консеквентно всюди і все обстоювала навіть з оружем в руках боронила на всі боки сього права і жила сею вірою, що Ліґа Народів остаточно признасть право на самоозначення для населення Східної Галичини. **Тепер представники Української Національної Ради Галичини ясно і отверто поставили справу перед форум Ліґи Народів і ждуть, а з ними жде також загал українського населення, на його рішенне.**

А Польща? Сучасна Польща мимо того, що офіціяльно нераз голосила, що є приклонницею права на самоозначення народів, мимо того, що завдячує сама своє відродженне ідеям права на самоозначення народів і мимо того, що Ліґа Народів приняла її в число своїх членів, фактично мечем і дипльоматичними акціями заперечувала досі право на самоозначення для населення Східної Галичини. За час свого більш чим двохлітного істнування сучасна Польща не хотіла і не вміла безпосередно найти доріг порозуміння з українським населеннєм Східної Галичини, супроти якого вела вона свою безоглядну, еґоїстичну і національну політику. З другої сторони Польща засягнула зобовязання супроти Ліґи Народів в справі Східної Галичини, які найшли вислів у відомих рішеннях Найвисшої Ради в справах Східної Галичини.

Чи тепер Польща буде продовжати свою політику і перед Ліґою Народів далі буде неґувати право самоозначення для Східної Галичини? Чи на випадок признання Ліґи Народів права на самоозначення для Східної Галичина Польща повинується сьому рішенню, чи буде мати досить матеріяльних і моральних сил спротивитися евентуальним рішенням Ліґи Народів?

Хто сьогодня може відповісти на сі питання?

Вкінці, яке становище займе сама Ліґа Народів у східногалицькій справі? Чи ся Ліґа Народів, в статуті якої сказано є, що добробут і розвій диких кольоніяльних народів Африки і Азії для нього „становить святе післанництво цивілізації і для сього годиться дати запоруку сповнення сього післанництва" — відмовить своєї справедливости і опіки культурній частині людства у Східній Галичині?

Ми знаємо, що в Лізі Народів є репрезентанти, напр. як Брантінґ і лорд Сесил, які хочуть зробити з Ліґи ідеальний міжнародний трибунал справедливости і дати поміч і охорону всім народам світа. З другої сторони засідають в Лізі Народів представники, які хочуть з Ліґи Народів створити асекураційну спілку, щось в роді „святого союза" для своїх імперіялістичних здобутків. Чи таке зложене тіло найде в собі досить вирозуміння, поваги й сили, щоби справедливо розвязати питанне Східної Галичини признаннєм їй права на самоозначенне? Чи політики, які засідають тепер в Лізі Народів, будуть мати тільки політичного розуму і інтуіції, щоби зрозуміти, що признанне права на самоозначенне для Східної Галичини мусить бути ключем для розвязки східного питання?

Не хочемо також на се питанне відповідати.

Мусимо тільки зазначити, що цілий український народ у Східній Галичині, незалежно від сього, яке рішення западе в Женеві, ніколи і під ніякими умовами не зрезиґнує з права на свобідне самоозначенне населення Східної Галичини.

НА МОГИЛІ ДРАГОМАНОВА.

(Уривок із споминів).

При Баші Джамія, одинокому мінареті на бульварі Марія Люїза в Софії, взяли ми візника і бульваром царя освободителя поїхали на софійський цвинтар. Він за містом. На переді православний, за ним протестантський відділ.

Ми передиралися гущами і врешті опинилися на малій полянці. На середині, оточений деревяною охороною, з нахиленими кипарисом в середині, виднів самітний гріб. Ми підійшли до нього.

— Тут лежить наш професор, а ваш учитель Драгоманів — відізвався перший тов. Харлаков, болгарський парляментарний посол.

І звертаючися до двох товаришів з України додав:

— Перевезіть його тіло до себе, до Києва. Вже країна поря.

Тоді було про це й думати. Царські війська, по взяттю Перемишля, заняли Галичину і їх десь під Краків, а на Україні завмерло все життя.

Тіло великого вигнанця ще й тепер там на чужині, а гробу його доглядають зять й дочка Шишманови та старий революціонер і друг Дебаґорій Мокрієвич.

НА РІЗДВО.

О, Галичино, ти не смутися,
І ти народе розвеселися,
Гнеть прийде час, недалеко [будемо вільні,
Тільки ми ся всі згодим,
І щиро Бога просим,
Щоби він нам помагав
Того Ляха відтам взяв,
Допоміг нам вільно жити,
Вільними бути на Україні.

Стефан Чорний.

Detroit, Mich., Dec. 30, 1920.

ЩО ЛЯХИ ДОКАЗУЮТЬ В ГАЛИЧИНІ.

(Допись „Свободи").

New Bedford, Mass., Jan. 3, 1921.

Одержав я лист від своєї братової з Бондаривки, повіт Стрижів, Галичина. Лист писаний 15. падолиста, 1920, а сюди прийшов 31. грудня, 1920. Листа того не залучаю тому що писаний латинськими буквами, тільки подаю з нього виїмки, бо решта говорить про справи родинно-домові. Братова описує мені, що богато ляцьких розбійників нападає на наших людий ночами, та домагається гроший від селян, а коли гроший не дістають, стріляють до селян і забивають. Одної ночі напали ті бандити Василя Солтіска (з задолинки), шинкаря в Бонарівці і його агі і зажадали гроший, а коли він сказав, що гроший не має, то в нього стріляли і так його поранили, що рано життє закінчив. Кілька днів пізнійше напали другого господаря, Івана Станчика (Дубишівка), але його мучили нічого злого не зробили, бо на їх жаданнє всі гроші їм віддав, хоть він має. Пише дальше, що людина живе серед переполоху, бо лягає спати, а не певна другого рана. Коли Ляхи реквірують збіжє, сіно та інші харчі, то приходить і по 4 жандармів, а як ті рабівники мордують наших людий, за то що їм не хотять добровільно своєї праці віддати, то нема ані жандарма. А що то не бачить премієр Візенти Вітос, без краватки, в чоботах з холявами, що за його плечима діється. Читаємо в часописях, що ляцька марка не має вартости ані за бібулку до цигаретки, а дурна, шовіністично-звірська та дика Ляшня аж життє людям за неї віддавати. Мусимо знати, що то не є конець того панування, тільки початок, а що дальше буде, Бог може знати.

Перед тими рабітниками нема чим боронитись, бо як жандарми понюхають, що хтонебудь посідає який старий пістолет, то в землі шукають, а як знайдуть щонебудь, то зараз замикають до вязниці, бо то „большевик", хоче приготовитись до революції в „нашей ойчизне пршеціф нашему ржондови".

Ох! дуже серце чоловіка болить коли такі вісти читає про життє своїх кревних та всіх наших Українців, як вони нещасливі та мучені під тим „бялим орлем", і коли звернемося до минулого, та переглянемо історію нашого народу, то ніде не знайдемо, щоби так наші люди були утискані та переслідувані як в нинішних часах. Я гадаю, що Жиди вже лучше мали під Фараоном ніж наші люди мають під Пілсудським. Але то всьо ляцька конституція та демократія.

Читач „Свободи".

ЩО МОЖУТЬ ДАТИ АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ В ДАРІ ДЛЯ СТАРОГО КРАЮ НА РІЗДВО?
ДАЙТЕ ЖИТТЄ ВМИРАЮЧИМ УКРАЇНЦЯМ!

ДО ХВАЛЬНИХ УРЯДІВ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ У. Н. СОЮЗА.

З нагоди відбувшоїся конвенції У. Н. Союза головна екзекутива ухвалила, щоби в місяцях грудни 1920 р., січню і лютім 1921 р. принимати нових членів до У. Н. Союза за 50 центів вступного.

На відбувшійся конвенції нарід свідомо сказав свою волю. Нарід переконався, що господарка в У. Н. Союзі є уміла та члени тоїж організації мають повну гарантію свого обезпечення.

З днем 1. січня 1921 р. входить в життє ухвала, силою котрої кождий член в разі каліцтва дістане відповідну запомогу аж до суми $300 без нарушення його посмертного.

Для добра нашої найстаршої і найбільшої української народної організації просимо доложити всіх сил, аби приєднати до неї як найбільше число членів.

Де ще нема відділу У. Н. Союза, там шість свідомих і щирих Українців можуть заложити такий відділ.

Кождий член дістане препгарну грамоту, котра буде оздобою його хати, а крім того відзнаку, статут і платничу книжочку, та буде користати зі всіх прав і привілеїв У. Н. Союза.

Всі близші інформації дістане кождий в головній канцелярії У. Н. Союза:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION,
BOX 76, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ:
К. Кирчів, гол. предс.
Р. Слободян, гол. секр. рек.
С. Ядловський, гол. секр. фінан.
В. Левчик, гол. касієр.
А. Савка, завідатель „Свободи".

ЯК МАРКОВ БОРОНИВ ГАЛИЧИНИ?

Як навіть вчинок, подиктований доброю волею, можна зіпсути нерозважним кроком, показує виступ москвофільського провідника Дмитра Маркова перед Зібраннем Ліги Народів в Женеві.

Предложив він обширний еляборат про Східну Галичину; домагався прилучення її до Росії.

Се домагання треба пояснити як рівночасний протест проти прилучення Східної Галичини до Польщі, бо хто домагається прилучення Східної Галичини до Росії, той тим самим противиться прилученню її до Польщі, бо Галичина не може рівночасно належати і до Польщі і до Росії.

І сей протест треба підчеркнути перед світом тому, бо Поляки люблять голосити усюди, що лише так званий український табор противиться польському пановианню над Східною Галичиною, а зате всі „поржондні Русіні" на поклик Польщі готові своє життє за неї покласти.

І підчеркнути треба сей протест тому, що під тими „поржондними Русінами" Поляки розуміють не кого инчого, але якраз ту жмінку національно несвідомих Українців, котрих проводиром являється Марков, і котрі, поклавши всі надії національного та суспільного визволення свого народа на поміч могучої Росії та московського „білого царя" із заложеними руками покпивали собі із тяжких зусиль свідомих Українців та перехвалювалися перед польськими панами: Ми не такі, як онті! Ми не гайдамаки! Ми культурні! Ми поржондні!

І підчеркнути треба сей протест тому, що проти Польщі протестує провідник недобитків того табору, котрий Поляки, з вдячности за його прислуги зроблені в боротьбі Поляків проти нашого народа, попирали всіми адміністраційними силами, котрі стояли їм до розпорядимости в Галичині.

Підчеркнути треба сі факти, щоби свої і чужі побачили, що проти польського панования над Східною Галичиною стоїть весь наш нарід, так національно свідома часть, як національно неосвідомлені останки.

Та підчеркаючи сю обставину в протесті Маркова, ми не можемо поминути другої обставини, а саме його практичної пропозиції для порішення справи Східної Галичини: його домагання прилучення Східної Галичини до Росії.

Читаючи сю пропозицію, мається враження, що провідник галицьких русофілів попав в летарґ десь на початку 1917-го і пробудившися на засіданню Ліґи Народів при кінці 1920-го, не мав часу поінформуватися, що Росії, до котрої він хотів прилучити Східну Галичину в 1917-тім році, не стало ще при кінці того року.

Просто зрозуміти не можна, як чоловік з якимнебудь політичним змислом міг жадати прилучення Східної Галичини до Росії перед людьми, для котрих Росія находиться в стані великої анархії, для котрих Росія тепер немов би не істнувала. Пояснити се можна хиба повним занепадом ума у москвофільського лідера; видно, що мозок Маркова привик думати про прилучення до Росії, коли ще його Росія істнувала, а привикнувши не добачує нових світових подій та нових світових перемін.

Не інакше хиба, як простим скандалом треба назвати його мотивовання своєї пропозиції. Жадаючи прилучення Східної Галичини до Росії, Марков покликуєся на умову, заключену на початку війни межи аліянтами та російським царем! Читаєш се і питаєшся, чи на те, щоб мати претенсії на москвофільського провідника, треба наперед бути обдареним сліпотою і не добачити, що увесь світ йде до того, щоби про державну приналежність народа рішали не старі папері живих генералів і погребаних царів, але жива воля живого народа?

Не можнаб мати нічого проти того, щоби Марков across...

Не можнаб мати нічого проти того, щоби Марков пописувався перед широким світом тим своїм політичним нерозумом, з котрого його уже добре знали в краю, — як би лише він не шкодив нашому народови своїми пописами. Але чи може Марков заручити, що його виступ не приніс шкоди? Певно, що серед усіх свобідно думаючих людий його жадання прилучення Східної Галичини до Росії на основі царського трактату викликало хиба таке враження, що нарід Східної Галичини певно противиться прилученню до Росії, коли не покликується на його волю, а на царські трактати. Але чи се переконання мало який вплив на рішення Ліґи Народів? Хто може заручити, чи якраз поставлене Марковом домагання прилучення Галичини до Росії не обернули на мовчаливу згоду з його сторони на полишення Галичини під Польщею, аж поки не відбудується Росія, котра трактатами запевняла анексію Галичини? Хто може дати запевнення, що то не через Маркова буде наш нарід стогнати в ляцькій неволі, гнити в польських криміналах, гинути від хоріб, — та ждати яких десять літ, поки не відбудується Росія? Що се все те можливе, видно з того, що коли всі члени Ліґи Народів, кромі Франції, годилися з початку на порішення справи Східної Галичини ще на першій сесії, то після заяви Маркова за французькою думкою заявилася більшість і справу Галичини відложено, а нарід Галичини дальше гине в польській неволі, згадуючи слова свого великого поета: Боже, охорони мене від приятелів, а ворогам я уже сам дам раду.

ВАЖНЕ ДЛЯ РОДИМЦІВ ІЗ СІЛ ОБОХ ЖЕРЕБОК.

Звіт Комітету Помочі Вдовам і Сиротам.

Дня 26. грудня, 1920. відбувся мітинґ в Українськім Народнім Домі, який скликано яко річний. З причини, що людий замало явилось на сім мітинґу, принято ухвалу, щоби звіт каси подати загалови до відома через українські часописі, аби кождий з наших Родимців міг прочитати і обрахувати ті жертви, які вони зложили на вдови і сироти в наших рідних селах. Не подаємо кождого жертводавця, бо ми вже раз оголошували в часописі минулого року. Ми думали, що наші Родимці будуть задоволені із загального звіту від заснования Комітету, тому ми понизше подаємо цифри загального приходу і розходу. Наш Комітет засновано, як Вам відомо, дня 13. вересня, 1918. За сей час прихід був такий:

В самім Ню Йорку зібрано	$821.92
З Бриджпорту зібрано Л. Бихом	25.50
і К. Ґричковичем	5.25
Разом	$852.67

Загальний розхід за сей час був такий:

Кореспонденція, відозви, адвертайзмент на представлення, пікнік і балі разом $97.60.

По відчисленню розходу остається в банку $755.07 готівки. Просимо Вас, Поважані Родимці, звернути увагу на сей звіт, який ми отсе подаємо Вам до відома, що тут в тій сумі міститься кожда Ваша хоть найменьша або найбільша лепта. Поважані Родимці, що походите з обох сіл Жеребок, ми в імени вдів і сиріт в тих селах взиваємо Вас і просим: не забувайте і надальше на тих нещасних наших майже опущених цілим світом віднайменьшої помочі, бо нема їм кому подати найменьшого средства. Ми думаємо, що Вам досить відомо, які теперішні часи наші нещасні тай опущені мусять переживати, тому ми Вас просимо не забути і на сей рік. При нагоді Різдва Христового не жалуйте Ваших жертв на так важну тай дуже пекучу ціль. Ми думаємо, що обовязком нашим і повинностю як найскорше їм з помочию поспішити, бо досі не мож було їм післати якусь поміч, бо Вам відомо, які перешкоди перепиняли всякі пересилки не тільки фінансові але й кореспонденційні. Тепер Комітет буде старатися як найскорше, щоби з тої суми яка вже тут есть і о яку від Вас іще просим, бо по новім році буде лучше заслати як найскоршу поміч. Повідомляємо Ню-Йорчан, котрі походите із обох Жеребок, що наш Комітет рішив вислати сього року колядників, щоби збільшити фонд, аби ми могли як найбільшу поміч дати. Тому просим Вас, згадайте і тих, котрі там у той час коли ми тут будем святкувати, і так сказати-б весело забавлятись, а там не одна бідна вдова буде в голоді і холоді, не одна сирітка не буде може мати кусничка сухого хліба, тому ми просимо Вас: згадайте за тих рідних, за котрих добре всім відомо, а вони з певностю будуть за Вас Бога просити і Вам вдячні.

Комітет.

РОДИМЦІ!

„Українська смичкова орхестра" з осідком **в Нюарку** — се ще молоде, незнане ширшому загалови товариство. Членами сеї орхестри є люди з Елізабету, Нюарку, Пасейку, Джерзи Сіти і Бруклина. Засновано сю орхестру в тій цілі, щоби згуртувати в одно музичне товариство розкинених по кількох громадах українських музикантів та щоби публичними виступами сього музичного гуртка заінтересувати ширший наш загал музичною культурою. Мається на приміті дати кілька концертів в околици Ню Йорку, а чистий дохід з усіх тих концертів призначується на народні цілі, головно на голодуючих Українців у старім краю. Перший концерт відбудеться в суботу, 15. січня, в Нюарку, Н. Дж., з дуже цікавою і ріжнородною програмою. Одна з многих точок є така: Покажеться публиці кілька меньше знаних загалови музичних інструментів, пояснить ся їх конструкцію і значіннє в орхестрі, а відтак подасться репродукцію кождого поодинокого інструменту на фонографічній плиті. Ціла програма сього концерту буде видрукувана на окремій картці і кождий гість дістане її даром при входових дверях.

Сподіваємося, що наші співолюбиві земляки віднесуться до „Української смичкової орхестри" прихильно, чим сповнять двояке благородне діло: дадуть змогу своїм українським музикантам розвивати їх музичний талан і підпоможуть своїх рідних у старім краю. І одно і друге вийде нашому загалови на користь, а й чужинці будуть на нас дивитися иншими очима, коли ми виступимо перед ними зі своїми своєрідними концертами.

4,5,9

ВІЙНА В СВІТІ ЗВІРИННІМ.

Цілий ряд цікавих спостережень оголосив недавно знаний природознавець Генрі Кавпі, подаючи в короткій, але стислій формі свої студії про способи провадження війни декотрими ссавцями й комахами.

Найбільше цікавим, як твердить автор, і потрохи конкуруючим з людським способом провадження війни, тобто щодо військової організації і боєвої тактики, проявляють муравлі на своїх полях битви.

Помимо того, що муравлі, живучі в однім муравлиску, держаться взаїмною горячою симпатією, як горожани одної і тоїсамої держави, однак з сусідніми державами муравлі живуть все на ворожій стопі і часто дають волю своїй ненависти під формою кровавих виправ военних. Кождий муравель уважає за свою вітчину не тільки муравлиско, в якім жиє, але також певний обшар землі довкола него; і горе наїзникови, котрий в пошукуванню наживи осмілиться вступити на той терен! В кождім разі такого безправства такий непрошений гість є сейчас примусово вигонений, а процедура та відбувається все суворо й енергічно. Тай не тільки в самообороні проявляють муравлі свій военничий хист. Декотрі роди мають його вже так розвиненим, що війна стає для них просто потребою життя. Такого успособлення муравлі уряджують дуже часто военні виправи на сусідні муравлиска, без поважнійших до того причин, при чім як одна так і друга сторона проявляють задивляючу систематичність, виступаючи до боротьби у взірцевім порядку, після, очевидно, добре обдуманого пляну.

Цікавий опис такої боротьби подає нам природознавець М. Гаґарт з Бразилії.

В певній околиці було два гатунки муравлів: чорні і сиві. Чорні осіли в двох великих муравлисках, а сиві в пятьох менших. Віддаленнє межи обома таборами виносило меньше-більше двайцять кроків.

Одного весняного дня около 10-тої години рано в обозі чорних муравлів запанував незвичайний рух; було отже ясним, що приготовляються до війни. По короткім часі зачали вони, сформовані колюмнами і у взірцевім порядку, напирати на противника.

З другої сторони і сиві муравлі, установившися в боєву лінію від 3 до 4 ярди довгу, вирушили на неприятеля. Армія чорних була числом сильнійша, а фронт її був зложений з трох рядів. На крилах її були два відділи: один з правого боку числячий около 100 вояовників, другий з лівого богато сильнійший. Поза боєвою лінією полишили чорні ще кілька малих відділів для охорони своїх осель від неприятельського нападу. Розпочалася битва.

Два бічні відділи чорних не брали на разі участи в боротьбі. Меньший затримався в поблизу, яко корпус резервовий, а більший, поступаючи на лівім крилі, по кількох зручних маневрах зближився нагло до одного ворожого муравлиска і по короткій, завзятій боротьбі заняв його.

Тимчасом фронти обох армій боролися з собою завзято. Боєвий шал зростав постепенно по обох сторонах. Противники загризалися обопільно, без милосердя, а число убитих і ранених скоро збільшалося. Минуло так пару годин. Боротьба тривала дальше, але вже без попередного порядку; воювали вже тільки позбиваними групами і вкінци бій закінчився побідою чорних.

Такого роду битви провадять муравлі межи собою всюди, де лише знаходяться, а найбільшим военним запалом відзначаються ріжні роди американських муравлів.

Таксамо як муравлі, сягають по лаврові вінки дуже часто і пчоли.

На примір: В певнім городі знаходяться два улиї. В кождім з них кипить робота, яка з огляду на довшу посуху стає чимраз тяжшою. Треба облетіти богато цвітів, спалених горячими проміннями сонця, щоби зібрати сяке-таке живо. Незадоволеннє пчіл зростає з кождим днем, а в однім з улиїв перетворюється воно в форму революції. Відбуваються там якісь таємні сходини і наради, аж вкінци певна група найбільше незадоволених і неспокійних, уповажнена, видно ділом, цілою громадою, нападає на сусідний улий в ціли здобуття тим легким способом того, що так тяжко приходиться осягнути утяжливою працею. Влітають отже без церемонії до чужої хати, кидаються на запаси зібраного там меду, забирають його і, коли вдасться, вертають зі здобичею до родинного улия.

Але звичайно буває так, що напасники стрічають опір зі сторони нападених і тоді розпочинається битва, в котрій паде богато трупів. В случаю побіди напасників забирають вони чужий запас меду, складають його до свого улия і відтак вже без клопоту споживають чуже добро, котре за кілька минут такої рабівничої роботи приносить більше живо ніж те, яке можна би зібрати власною, довгою і мозольною працею.

І серед декотрих звірят (ссавців) можна зауважити певні обяви военного спириту.

Знаємо дуже добре о тім, що підчас сильних морозів вовки збираються в громади, длятого лише, щоби взаїмно помагати собі і з більшими успіхами провадити діло рабунку. Як бачимо отже з повисших примірів, жажда боїв панує досить сильно і в звіриннім світі.

— Отамане, батьку наш,
Порадь тепер хоч ти нас:
Що мати-мем робити?
Як ту біду гонити?

— Ой не, хлопці, не біда,
Ще є наша „Свобода";
Прочитаєм „Свободу"
Тай поборемо біду!

P. S. Цілорічна передплата на дневник „Свободу" виносить в Злучених Державах 7 долярів, а в Канаді 10 долярів. Хто пришле передплату згори, той дістане даром яко премію книжок вартости 2 дол., після свого власного вибору (книжки були оголошені в в „Свободі", ч. 154 і 156 на 4. стороні).

Адресуйте:

SVOBODA,

83 Grand St., Jersey City, N. J.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довгих поклинків).

NEW YORK, N. Y.

Драматично-Співацький Кружок тов. „Українська Бесіда" устроює в неділю, дня 9. січня 1921 ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ і БАЛЬ в Українськім Народнім Домі, 217-219 E. Sixth Street New York, N. Y. Початок о годині 8-ій вечером. Дірігент М. Корикора Вступ 65 центів. 4-5

NEWARK, N. J.

Українські Шкільні Діти устроюють КОНЦЕРТ третого дня Різдва Христового, в неділю, дня 9. січня 1921 р. в гр.-кат. церковній гали при Court St., Newark, N. J. Чистий дохід на „Рідну Школу". Початок о годині 6. вечером. Вступ 50 цнт. Обовязком Родичів а й всіх щирих Українців, явитися на тім концерті. Т. Каськів учитель. 5

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ВЕСТ ПУЛМЕН, ІЛЛ. Братство св. Арх. Михаїла, від. 243, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ буде дня 8. с. м. під ч. 12057 С. Голстед ул. — Е. Парійчук, предс.; С. Микитюк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Товариство „Поміч в Чужині", від. 215, повідомляє своїх членів, що річний і місячний мітінґ буде в суботу, дня 15. с. м. вечером під ч. 433 Іст 5-та улиця. — О. Кучма, секр.

ЕЛИЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Тов. „Запорожська Січ", від. 234, повідомляє своїх членів, що мітінґ, оголошений на 9, відбудеться аж 16. с. м.

БОРНСАЙД, ШИКАҐО, ІЛЛ. Тов. св. Ап. Петра і Павла, від. 165, відбудеться дня 16. с. м., о 3. годині сполудня. — Мих. Ґбур, предс.; Петро Бабяк, секр.

ГУДСОН, Н. Й. Від. 273 У. Н. С. повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітінґ буде дня 9. с. м. о 1-ій годині сполудня в Домі Михайла Марчака. — М. Гриб, секр.

ДО КРИМІНАЛУ З НИМИ!

Хто Вас обікрав, зробив шкоду, вишукаємо все, що Вам пропало. Де є Ваш чоловік? Де є Ваша жінка? Подайте Ваші скарги до **капітана поліції резервової.** Беремо справи по цілій Америці. вчс

Капітан Детективів:

MICHAEL GELLES,

299 Broadway, New York

Рум 907. Telephone: Worth 3515.

ПОЗІР УКРАЇНЦІ!

Всі ми, Українці, котрі виїхали зі своєї вітчини за поліпшенєм нашої долі і за кусником хліба до Америки, аж надто переконалися хто користає з нашої праці. Чому ми самі не хочемо користати з нашої праці і доходів. Я маю патент на Колисане крісло (Колибач), яке може служити для вигоди в горячі дні літні, сидячи на ґанку, і яке є гарною річию для дітий, бо се крісло рівночасно грає, коли діти на нім колишуться. Я розпочав вже виріб сих колибачів, однак потребую спільників. Спільник не потребує розумітись на сій майстерці. Поділ доходу буде розділений на рівну часть зі мною. Роботу може мати сейчас у своїй шапі як лише схоче. Маю більше винаходів опатентованих на Америку і на Анґлію. Я хотів би їх виробляти при помочи Українців а не других. Хто хотів би приступити до спілки зі мною, нехай зголоситься до мене. Тут свобідний край і кождому дозволено братись до корисного діла. Великого капіталу не вимагаю. По близші пояснення прошу писати до:

ANTIN ZUBRYK,

272½ Varick St., Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За одно поміщеннє платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошеннє з 6 стрічок належить прислати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положеннє і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюванє надмірної прихильности для костумера і напади на других продавців.

В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а писати прямо на таку адресу, яка є подана в часописи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторін, даючих анонімну адресу.

Пошукую своїх шваґрів ІВАНА БРИГИДИРА і МИРОНА ФІЯЛКУ. Мають перебувати в Пенсильвенії. Прошу зголоситись до мене: OLEKSA LUCZANKO, Box 218, St. Francois, Mo. 4-5

УЧИТЕЛЬ, Українець, з 12 літною практикою приневолений виїхати з Галичини, глядає посади учительської, бюрової або склепової. Прийме рівнож і працю фізичну. Посідає також практику господарську, городничу і пасічничу. Зголошення письменні або личні звертати: VOLODIMIR BILORUSKI, East Passaic 90, Bloomfield, N. J. 4-5

ДЯКОУЧИТЕЛЬ, іспитований, маючий 19-літну практику, пошукує посаду. Ласкаві зголошення прошу слати: DIAKO-UCZYTEL, Sta. B, Box 116, Berwick, Pa. 4-6

ПОТРЕБА 5 ІНТЕЛІҐЕНТІВ МУЩИН з великим знакомством серед Українців, щоб бути дитективом. Голоситись: GELLES DETECTIVE AGENCY, 299 Broadway, New York, Room 907. 5-7

ШВЕЦЬ, Українець, бажаючий отворити шевський варстат в місцевости де живуть Українці, просить Родимців, щоби дехто з них знаючи про відповідну місцевість на отвореннє шевського варстату, повідомив про се на поданшу адресу, а дістане добру нагороду. JOSEPH GALYK, Box 226, Carteret, N. J. 5-7

ROCHESTER, N. Y.

Повідомляється рочестерських Українців, що Інформаційне Бюро заложене Радою Горожан в Рочестер, буде отворене в сей понеділок і четвер, то є 10. і 13. січня, як також і надалі в тих самих днях кождого тижня в Публичній школі No. 9 при Joseph Avenue. Се бюро буде полагоджувати отсі справи:

Як дістати американські папери горожанства.

Хто хоче спровадити свою рідню зі старого краю а має які перешкоди.

Хто хоче купити дім або фарму а потребує помочі як і справи судові.

Просимо зголоситися і у всяких инших справах.

Всяка порада безплатно. Можна розмовитись в українській мові. 5

Closely bound